

BIBLIJSKA KORIZMA

DR. MARIJAN JERKO FUČAK

DRUGI VATIKANSKI SABOR I SVETO PISMO

Poznata je i bez teškoće prihvaćena odredba Drugoga vaticanskog sabora kako »Kristovim vjernicima treba da bude širom otvoren pristup k Svetom pismu«. U tu svrhu Sabor određuje kako »katolički egzegete i drugi proučavatelji svete teologije treba da se, pomno ujedinjujući sile, trude kako bi – pod budnim okom svetog učiteljstva – uz prikladna pomoćna sredstva tako istraživali i iznosili božanska pisma da što veći broj službenika božanske riječi uzmogne puku Božjem s plodovitošću pružati hranu Pisama...«. »Stoga svi klerici«, nastavlja Sabor, »... moraju prianjati uz Pisma neumornim svetim čitanjem i brižljivim proučavanjem, tako da nitko od njih ne postane 'jalov propovjednik Božje riječi izvana jer je ne sluša iznutra'«. »Jednako i sve Kristove vjerne, a osobito članove redovničkih družbi, Sveti sabor jako i sasvim posebno potiče da učestalim čitanjem božanskih pisama izuče 'najuzvišenije znanje – Isusa Krista'.« ... »Neka, dakle, rado pristupaju samom svetom tekstu: bilo preko svete liturgije, krcate božanskim riječima, bilo preko boguodana čitanja, bilo preko prikladnih ustanova i drugih pomagala koja se u naše vrijeme s odobrenjem i brigom crkvenih pastira posvuda hvalevrijedno šire... A sveti predstojnici... pozvani su da vjernike koji su im povjereni prikladno uvedu kako će se pravo služiti svetim knjigama – osobito Novim zavjetom, prvenstveno evanđeljima...« To su neke, čini se za ovo priopćenje najvažnije, smjernice saborskog dokumenta o Božjoj riječi (6. poglavlje).

KATOLIČKA BIBLIJSKA FEDERACIJA

Papa Pavao VI, papa koji je s oko 3.000 katoličkih biskupa završio i potpisao Sabor i koji je svim snagama htio »spriječiti da spasonosno naučavanje Koncila ne prijeđe u arhive kao da je to naučavanje riječ prošlosti« (T. Šagi-Bunić, Vrijeme suodgovornosti I, str. 76–99), odmah je po završetku Sabora, već u travnju 1966. ondašnjem predsjedniku Tajništva za jedinstvo kršćana, kardinalu A. Bei, inače glasovitom bibličaru, povjerio zadaću da odjelotvori spomenute smjernice Sabora. Nakon mnogih savjetovanja s predstavnicima katoličkih biblijskih organizacija i izdavača te Svjetskog saveza biblijskih društava

osnovana je Svjetska katolička federacija za biblijski apostolat 1970. Njezino sjedište i tajništvo u početku su bili u Rimu, a od 1972. u Stuttgartu. Svrha joj je razvijati i koordinirati katoličke biblijske organizacije koje će pomagati biskupima u njihovoj zadaći da Božju riječ čine svima pristupačnom. Brine se za prevođenje, širenje i upoznavanje Svetoga pisma po svom katoličkom svijetu, za pastoralno sluzenje utemeljeno na Bibliji, promiče i pomaže studij, razumijevanje i druženje s Riječju Božjom u Božjem narodu (laicima i klericima), organizira i širi biblijske tečajeve, građu i pomagala za upoznavanje Biblije na biskupijskim i širim razinama. Pomno prati prilike i promjene u svijetu kao izazove za dublje i konkretnije čitanje i razumijevanje Biblije. Posljednjih godina osobito nastoji promicati konkretni rad s Biblijom, odgojiti i formirati animatore i koordinateure rada s Biblijom na svim razinama. Posebno nastoji za to osposobiti laike i svećeničke kandidate, i to ne samo na intelektualnoj nego napose na praktičnoj pastoralnoj i duhovnoj razini. Posebnu pozornost posvećuje manjim skupinama u Crkvi, koje bi trebale postati nositeljicama biblijske obnove i metanoje u širim zajednicama. Posebnim sredstvom za postizanje svih tih ciljeva smatra, pa stoga i osobito promiče, biblijske nedjelje, tjedne, mjesece, godine po župama, biskupijama i cijelim državama, pa i kontinentima.

NAŠE PRILIKE I NAŠA CRKVA

Biskupska konferencija Jugoslavije učlanila se u Svjetsku katoličku federaciju odmah 1970. Onda je 1975. potaknula bibličare da osnuju institut za biblijski pastoral. Kao odgovor na taj poticaj hrvatski su bibličari 1978. osnovali Institut za biblijski pastoral pri Katoličkom bogoslovnom fakultetu. Svrha mu je okupljati sve biblijske radnike i oduševljenike, pothvate i nastojanja hrvatskoga jezičnog područja kako bi se u djelo sprovele smjernice Drugoga vatikanskog sabora u tom pogledu; priređivanje prijevoda Biblije, komentara i popratne biblijske literature na različitim razinama; proučavanje Biblije u različitim slojevima vjernika, putem tečajeva, simpozija, seminara, biblijskih sati, molitvenih susreta – sve s osobitim nastojanjem da se u nas udomi, kako veli Koncil, »slatki i živi osjećaj Svetog pisma« (SC 24). Institut nešto intenzivnije radi posljednjih nekoliko godina. Na redovitom godišnjem radnom sastanku bibličara – članova Instituta – 1988. sazrelo je uvjerenje da i u nas prilike traže organizaciju godišnje biblijske nedjelje. Stoga su zamoljeni delegati BKJ pri Svjetskoj katoličkoj federaciji, dr. Adalbert Rebić i dr. France Rozman, da to uvjerenje kao prijedlog iznesu pred BKJ. Slovenski su se biskupi onda odlučili za biblijsku nedjelju, i ona se u slovenskoj Crkvi već slavila posljednje nedjelje u siječnju 1990. Hrvatski su se pak biskupi na proljetnom zasjedanju 1991. odlučili za biblijsku korizmu. O tome izvješćuje priopćenje BKJ za tisak: »S posebnom su pažnjom biskupi razmatrali program o uspostavi 'Biblijske nedjelje' i njezinom funkcioniranju, što ga je na želju biskupa pripremio Institut za biblijski pastoral u Zagrebu. Svjesni velike važnosti i trajne vrijednosti Svetog pisma za vjeru i život kršćanske zajednice i svakog pojedinog vjernika, biskupi su odlučili, kako to preporučuju i koncilski dokumenti, biblijskom pastoralu dati jedno dulje vremensko razdoblje, a ne samo jedan dan u

godini. Zauzeli su se da cijelo iduće korizmeno vrijeme, počevši s prvom korizmenom nedjeljom, u 1991. godini bude posvećeno biblijskom pastoralu. Radi što bolje pripreme toga pothvata biskupi posebno potiču na suradnju institute za liturgijski biblijski pastoral i duhovnost; svestranije animiranje i pripremu svećenika te da se što većem broju vjernika omogućiti nabavka i čitanje Svetog pisma, napose Evandjelja.«

BIBLIJSKA KORIZMA 1991.

Ovdje želimo, malo pred početak korizme, reći nešto konkretno o provedbi toga pothvata, želje naših biskupa.

Biblijska bi korizma, po želji naših biskupa, imala »poboljšati biblijsku formaciju« vjernika, a htjela bi svojim programom učiniti želju pape Ivana Pavla II, koji je pri proslavi 400. obljetnice sv. Jeronima u Rimu, u listopadu 1989. Hrvatima poželio da im sv. Jeronim izmoli »živo i pronicljivo poznavanje Svetoga pisma« da bi u njemu mogli naći život.

Te bismo ciljeve mogli postići osobito na tri načina: kroz bogoslužje, izložbama i biblijskom formacijom.

1. *Bogoslužje* bi u biblijskoj korizmi trebalo prije svega biti izraz zahvalnosti Bogu za riječ koju nam upućuje, veće zaista živo i pronicljivo, otvaranje tog riječi, prihvaćanje riječi, oblikovanje života po njoj, izraz dakle svijesti da »čovjek ne živi samo od kruha nego od svake riječi koja izlazi iz Božjih usta«, kako nam od starine govori riječ navješćivana na prvu nedjelju korizme; riječ koja nas nadahnjuje Isusovim opredjeljenjem za tu riječ. U tu će svrhu listić *Živo vrelo* donositi poticaje i misli za nedjeljne homilije u tom smjeru, a tako i za molitve vjernika.

Ali o Bibliji će trebati govoriti i izvan bogoslužja. Za to će posebnu priliku pružiti biblijske izložbe u pojedinim crkvama.

2. *Biblijske izložbe*. U svakom gradu gdje postoji teološka škola ili fakultet upriličit će se biblijske izložbe, koje će se svake nedjelje seliti iz jedne crkve u drugu i pružiti tako priliku za upoznavanje Biblije i govor o njoj. Budući da nemamo na raspolaganju sredstava za te izložbe, bit će potrebno iskoristiti postojeće vjeronaučne dvorane i namještaj u njima. Izložbe će prikazivati Bibliju na izvornim i prijevodnim jezicima različitih naroda, napose, dakako, povijest prevođenja Biblije na hrvatski i na druge slavenske ili nama susjedne jezike (ovo potonje osobito u dvojezičnim ili višejezičnim krajevima). Pružat će uvid i u pomagala za studij i poznavanje Biblije te za praktičan rad s njome. Na njoj će se tako moći naći udžbenici, komentari, konkordancije, sinopsi na različitim jezicima, popratna biblijska literatura uopće i napose na hrvatskom. Osobito literatura koja na pristupačan način posređuje rezultate znanstvenoga istraživanja Biblije i sredine u kojoj je ona nastala. Posebno će vrijedno i potrebno biti izložiti pomagala za čitanje i aktualizaciju Biblije, za držanje biblijskih skupova. U nas će napose trebati prikazati biblijsku dopisnu teologiju, osobito tečajeve *Novi zavjet I* i *II* (obrađen je sav Novi zavjet) te *Psalmi* (psalmi 1. večernji 1. tjedna novoga psaltira u Časoslovu naroda Božjega). Tu će naći svoje mjesto i biblijske zanimljivosti: neki primjerci ili faksimili prijevoda (2.000 jezika na koje je Biblija dosad prevedena), raširenost Biblije, nje-

zin utjecaj na europsku i svjetsku uljudbu (npr. izvrsno izdanje Biblija u umjetnosti), broj izdanja pojedinih prijevoda u nas i veličina naklada... Poticajno će svakako djelovati i prikaz Katoličke biblijske federacije proširene dosad u 78 država, sa 72 punopravna člana (biskupskih konferencija preko nacionalnih biblijskih društava i instituta) te 160 pridruženih članova (pojedina biblijska društva, centri, biskupije, redovničke zajednice) te njihove zaista razgranate djelatnosti: prijevodi Biblije, biblijska literatura, biblijski tečajevi, časopisi, rad s Biblijom, biblijske grupe, biblijski dani, tjedni, škole, bogoslužja riječi, formacija animatora, seminari, radio i televizijski programi, širenje i upoznavanje Biblije, biblijske nedjelje, mjeseci, godine... Jedna je od takvih institucija i naš Institut za biblijski pastoral. Bit će vrijedno prikazati njegov nastanak, razvoj, djelatnost, ciljevi, promicati članstvo, pozivati nove redovne članove, članove suradnike, prijatelje Biblije, podupiratelje, počasne članove, kako predviđa Statut Instituta. Možda će to biti prilika da se nađu dobročinitelji toga Instituta i da se dobiju neka sredstva nužno potrebna za djelatnost Instituta, pogotovo za jeftiniju nabavku Biblije onima koji je ne mogu kupiti po redovnoj cijeni. Bit će potrebno napraviti i kratki, makar ciklostilom ili fotokopirano umnožen, vodič odnosne izložbe.

3. *Biblijska formacija.* Sve to vodi k promicanju biblijske formacije kao glavne svrhe biblijske korizme i glavnoga cilja Instituta.

Tu je potrebno držati i organizirati najprije predavanja – po župama, dekanatima, možda i po redovničkim zajednicama. Napose cikluse predavanja. Tu nam mnogome mogu pomoći slovenska iskustva s takvim radom po župama, u suradnji sa župnicima i župnim zajednicama, te u tisku. Potrebno je ustanoviti ili obnoviti biblijske tribine ili pak postojeće tribine posvetiti Bibliji.

Napose je pak potrebno što šire razviti praktičan rad s Biblijom: biblijske satove, večeri, vikende, tjedne, obrade biblijskih tema. Sve to za različite kategorije ljudi: za mlade, za obitelji, za sudionike pojedinih skupina u Crkvi, za nastavnike, za potencijalne predavače religiozne kulture u školi. Tu treba najprije upriličiti seminare za voditelje takvih skupova. Takvi su seminari već započeli. Na prvom takvom seminaru u studenom-prosincu 1990. u Samoboru je uspješno sudjelovalo četrdesetak sudionika. Drugi se takav seminar sprema za 28–31. siječnja 1991. Takvi su se seminari počeli držati i u pojedinim redovničkim zajednicama.

Možda se spretnom suradnjom i organizacijom dadu organizirati i biblijske duhovne vježbe za svećenike, bogoslove, redovnike i redovnice te laike, npr. za obitelji, župna vijeća i sl.

Osobito bi trebalo vrednovati i iskoristiti već desetogodišnje iskustvo s biblijskom dopisnom teologijom u nas. Ona pismenim predlošcima i sad već na zvučnim kazetama daje dobru polaznu točku za upoznavanje Novoga zavjeta i jednog dijela psalama. S vremenom se može proširiti i na Stari zavjet. Možda je osobito prikladno slušanje zvučnih kazeta – dosad je izišao Mk, Lk i evanđelja Isusova djetinjstva – na kojima se nalazi evanđeoski tekst, tumačenje i poticaji za razmišljanje i razgovor. Tu je vodič razgovora već nekako registriran na magnetofonskoj vrpici.

Sličnu prigodu za razgovor o Bibliji mogli bi pružiti i biblijski filmovi: ima ih dosad dvadesetak prevedenih na hrvatski. Neki su među njima neobično vrijedni i poticajni. Popisani su u 2. izdanju knjige *Praktični rad s Biblijom danas*, Zagreb, KS, 1991, str. 234.

Zauzetiji će svećenici i vjernici zajednički spremati nedjeljne homilije. Uzorak za to već je počeo donositi listić *Živo vrelo*. Donosit će ih i naš *Vjesnik dakovačke biskupije*. Slične uzorke za održavanje biblijskih susreta donosi i listić *Pomak*. U sličnim bi krugovima valjalo razmišljati o biblijskom oblikovanju devetnica, svibanjskih i listopadskih pobožnosti, kako to uporno naglašavaju dokumenti posljednjih papa (npr. *Marialis cultus*).

Osobito će biti važno ekumensko, interdenominacionalno čitanje Biblije. Neki pokušaji i zameci koji u tom pogledu već postoje pokazuju koliko jedni drugima u tom pogledu možemo pomoći bolje i svestranije shvatiti Riječ Božju.

Spomenimo i potrebu održavanja seminara za biblijske liturgijske čitače. Dosadašnja iskustva u tom pogledu (npr. baš u Đakovu) ohrabruju i potiču na nastavak. Uz to bi trebalo misliti i na recitale biblijskih tekstova s glumcima, studentima književnosti, dramskih umjetnosti i sl. Ozbiljno valja misliti i na programe na radiju i televiziji, na biblijske kvizove itd.

Sve u svemu: velik program, velike potrebe, dosta posla. Treba se razborito organizirati i koordinirati, pa se može mnogo učiniti. Osobito je važno uvažavati nove inicijative i sve usklađivati s našim prilikama i mogućnostima.

Institut za biblijski pastoral u dogovoru s odnosnim ordinarijima ima u svakoj metropoli i samostalnoj biskupiji u nas koordinatora toga posla. Trebalo bi u toj koordinaciji poći od postojećega, od zauzetijih krugova i pomalo ih širiti. Posao je to koji ne može biti dovršen u jednoj korizmi. Ali u biblijskoj korizmi može i mora bar ozbiljno započeti.